

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۱۲/۰۷

سید عظیم حسینی

نگاهی بر سازمان های همکاری های اقتصادی

منطقه ئی - قسمت هشتم

برنامه همکاری اقتصادی منطقه ای آسیای مرکزی (Central Asia Regional Economic Cooperation (CAREC)

برنامه همکاری اقتصادی منطقه ای آسیای مرکزی (کریک) مشارکت 11 کشور و شرکای توسعه ای است که برای ارتقای توسعه از طریق همکاری، منجر به رشد اقتصادی سریع و کاهش فقر فعالیت می کنند. این برنامه بر اساس چشم انداز کلی "همسایگان خوب، شرکای خوب و چشم اندازهای خوب" هدایت می شود. این برنامه یک تسهیل کننده فعال پروژه های منطقه ای عملی و مبتنی بر نتیجه و ابتکارات سیاستی است که برای رشد اقتصادی پایدار و رفاه مشترک در منطقه ضروری است. از زمان آغاز به کار در سال 2001 و تا دسامبر 2021، کریک توانسته است مبلغ 47.27 میلیارد دلار سرمایه گذاری را جذب کند که به ایجاد شبکه های حمل و نقل چندوجهی، افزایش تجارت و امنیت انرژی، تسهیل حرکت آزاد افراد و کالا و ایجاد زمینه برای توسعه معبر (کریدور) اقتصادی کمک کرده است.

Central Asia Regional Economic Cooperation Program

11 کشور CAREC عبارتند از:

جمهوری خلق چین، جمهوری قزاقستان و جمهوری قرقیزستان در سال (1997)، تاجیکستان در سال (1998)، آذربایجان و مغولستان در سال (2002) افغانستان در سال (2005)، پاکستان و

د پانو شمیره: له 1 تر 7

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په خیر و لولئ

ترکمنستان در سال (2010) به برنامه همکاری اقتصادی منطقه ای آسیای مرکزی CAREC پیوستند و گرجستان (در سال 2016) به کریک پیوست. توانایی منطقه برای بهره برداری از موقعیت جغرافیایی منحصر به فرد خود و اتصال به بازارهای جهانی، ویژگی بارز توسعه آینده این اتحادیه خواهد بود. پتانسیل عظیم است. تجارت بین همه مناطق فرعی اصلی قاره اوراسیا از سال 1995 بیش از دو برابر شده است. این ادغام رو به رشد، تقاضای واقعی برای اتصالات حمل و نقل کارآمدتر و قابل اعتمادتر ایجاد می کند.

معرفی برنامه همکاری اقتصادی منطقه ای آسیای مرکزی (CAREC) . برنامه همکاری اقتصادی منطقه ای آسیای مرکزی یا CAREC : Central Asia Regional Economic Cooperation ستراتیژی اصلی و عملیاتی برنامه همکاری اقتصادی منطقه ای آسیای مرکزی عبارت اند از:

- تأمین مالی پروژه‌های زیربنایی؛
- بهبود محیط زیست و ترویج و گسترش همکاری ها میان اعضاء در زمینه‌های حمل و نقل، تجارت و انرژی است.

این برنامه بر نوسازی مقررات و رویه ها و همکاری برای تسهیل تجارت مرزی میان اعضاء تکیه کرده و اقداماتی از قبیل؛

- استفاده از فناوری اطلاعات برای خدمات گمرکی،
- توسعه حمل و نقل منطقه ای،
- تبادل اطلاعات، مدیریت ریسک و حسابرسی پس از ترخیص کالاها،
- دریافت کمک از بانک توسعه آسیایی و بانک های اروپایی برای بازسازی و توسعه،
- دریافت کمک از برنامه حمایت توسعه سازمان ملل متحد،
- تشویق آزادسازی تجارت طبق مقررات سازمان تجارت جهانی و کمک به الحاق کشورهای غیر عضو WTO به این سازمان،
- ایجاد و توسعه موافقت نامه های تجاری میان اعضاء میباشد.

این برنامه در حوزه حمل و نقل نیز فعال است و ستراتیژی اصلی آن شامل کریدورهای آسیای مرکزی شرق به غرب و شمال به جنوب و ارتباط دادن شریان حمل و نقلی اوراسیا از طریق قفقاز به اروپاست. در واقع برنامه همکاری اقتصادی منطقه ای آسیای مرکزی یک برنامه عملی، کاربردی و ستراتیژی با چشم اندازی روشن است که از طریق نظارت و ارزیابی مداوم اعضاء در راستای اهداف خود حرکت می کند. این سازمان با چالش هایی نیز مواجه است که مانع موفقیت کامل آن می شود. مهمترین چالش های این برنامه شامل؛ عدم عضویت روسیه به عنوان یکی از مهمترین قدرتهای فعال در این منطقه، برخی

مشکلات میان اعضاء از قبیل مشکلات بر سر آبهای مرزی، ارتباط اندک این برنامه با کشورهای غیر عضو همسایه است.

معلومات اقتصادی در مورد کشورهای عضو کریک

بر اساس آمار بانک جهانی سال 2022

کشور	مساحت (کیلومتر مربع)	جمعیت (میلیون نفر)	تولید ناخالص داخلی (GDP) (میلیارد دالر)	عاید سرانه
افغانستان	652,230	39.2	20.2	517
آذربایجان	86,600	10.1	48.8	4,762
چین	9,596,961	1,444.2	17,463.6	12,221
گرجستان	69,700	3.7	12.9	3,495
قزاقستان	2,724,900	18.7	156.1	8,354
قرقیزستان	199,951	6.5	9.6	1,462
مغولستان	1,564,116	3.2	12.7	4,047
پاکستان	796,095	220.8	330.1	1,540
تاجیکستان	143,100	9.6	7.5	783
ترکمنستان	491.5	6.1	48.2	8,000
ازبکستان	433.8	34.5	55.5	16,083
مجموع کریک	10,403,718	1,921.2	19,1	9941
جهان	510,072,000	7,906	84,368	10671
فیصدی کریک درمقایسه با جهان	2	24.3	22.63	-

مجموع مساحت کشورهای عضو کریک معادل 10,403,718 کیلومتر مربع بوده و به تعداد 1,921.2 میلیون نفر درین ساحه زندگی میکنند. تولید ناخالص داخلی این کشورها به 19,1 تریلیون دالر بالغ گردیده است. اوسط درآمد سرانه کشورهای عضو بالغ به 9941 دالر میرسد که به تناسب اوسط جهان کمتر است. مجموع مساحت کشورهای کریک 2 درصد نفوس، و جمعیت آن 24.3 درصد جمعیت جهان را احتوا مینماید درحالیکه تولید ناخالص داخلی این کشورها 22.63 درصد مجموع جهان است.

بر اساس شاخص‌های ذکر شده در جدول، می‌توان وضعیت اقتصادی کشورهای CAREC را به شرح زیر ارزیابی کرد:

کشورهای افغانستان، قزاقستان و مغولستان از جمله کشورهای هستند که مساحت بزرگی دارند، اما جمعیت آنها نسبتاً کم است. این کشورها از نظر اقتصادی در وضعیت نسبتاً ضعیفی قرار دارند. کشور چین، از جمله کشورهای است که جمعیت بسیار زیاد است. این کشور از نظر اقتصادی در وضعیت نسبتاً خوبی قرار دارد. کشورهای آذربایجان، گرجستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان از جمله کشورهای هستند که از نظر مساحت و جمعیت در وضعیت مناسبی قرار داشته و از نظر اقتصادی در وضعیت نسبتاً بهتری دارند.

دوران تجارت در کشورهای عضو کریک

بر اساس آمار بانک جهانی سال 2022

شماره	کشور	صادرات (میلیارد دلار)	واردات (میلیارد دلار)	دوران تجارت (میلیارد دلار)	بیلانس تجارت (میلیارد دلار)
1	افغانستان	1,47	4,69	6.16	- 3.22
2	آذربایجان	47,27	14,53	61.8	32.74
3	چین	3715.82	2743.75	6459.75	971.97
4	گرجستان	8.09	10.04	18.16	- 1.95
5	قزاقستان	94,05	50,04	144.09	44.01
6	قرقیزستان	3,29	9,62	12.91	- 6.33
7	مغولستان	10.99	8.75	.19.74	2.24
8	پاکستان	38.84	71.1	109.94	- 32.26
9	تاجیکستان	1.75	5.18	6.93	- 6.33
10	ترکمنستان	8,16	3,43	11.59	4.73
11	ازبکستان	21,93	28,26	50.19	-6.33
12	مجموع کریک	3951,66	2949,79	6901,45	1001,87
13	مجموع جهان	22300	23100	45400	- 800
14	% کریک به تناسب جهان	%17.72	%10.60	%15.20	-

د پانو شمیره: له 4 تر 7

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلینکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په څیر و لولئ

بر اساس شاخص‌های ذکر شده در جدول، می‌توان گفت که کشورهای چین از نظر اقتصادی در وضعیت نسبتاً خوبی قرار دارد. این کشور از نظر مساحت، جمعیت و تکاثف جمعیت در وضعیت مناسبی قرار دارد.

تحلیل جدول نشان می‌دهد که :

1. صادرات افغانستان به میزان 1.47 میلیارد دالر است، در حالی که واردات آن 4.69 میلیارد دالر می‌باشد. بنابراین، دوران تجارت منفی است (-3.22 میلیارد دالر).

2. صادرات و واردات آذربایجان به ترتیب 47.27 و 14.53 میلیارد دالر می‌باشد. دوران تجارت آذربایجان مثبت بوده و بیلانس تجارت آن مثبت با 32.74 میلیارد دالر است. آذربایجان با بیلانس تجارت مثبت نشان می‌دهد که این کشور به عنوان یک کشور صادرکننده و متعادل در تجارت جهانی جای گرفته است.

3. چین با صادرات 3715.82 میلیارد دالر و واردات 2743.75 میلیارد دالر، یکی از بزرگترین بازارهای جهانی است. بیلانس تجارت مثبت و بسیار بالا با 971.97 میلیارد دالر نشان می‌دهد که چین یک قدرت صادراتی بسیار قوی دارد. چین با صادرات بسیار بالا به میزان 3715.82 میلیارد دالر، نشان دهنده قدرت اقتصادی و تولیدی آن نه تنها در منطقه بلکه در جهان است. این میزان صادرات برجسته، چین را به یکی از بزرگترین بازارهای جهانی تبدیل کرده است.

4. گرجستان با صادرات 8.09 میلیارد دالر و واردات 10.04 میلیارد دالر، دوران تجارت منفی و بیلانس تجارت منفی (-1.95 میلیارد دالر) دارد.

5. صادرات قزاقستان به میزان 94.05 میلیارد دالر و واردات به میزان 50.04 میلیارد دالر است، با بیلانس تجارت مثبت و بالای 44.01 میلیارد دالر.

6. دوران تجارت قرغیزستان با صادرات 3.29 میلیارد دالر و واردات 9.62 میلیارد دالر منفی است (-6.33 میلیارد دالر).

7. مغولستان با دوران تجارت مثبت و بیلانس تجارت مثبت به ترتیب 10.99 میلیارد دالر و 2.24 میلیارد دالر، در حال توازن در تجارت است.

8. پاکستان با صادرات 38.84 میلیارد دالر و واردات 71.1 میلیارد دالر دوران تجارت منفی دارد (-32.26 میلیارد دالر). با بیلانس تجارت منفی و واردات بالا نسبت به صادرات در پاکستان، این کشور با چالش‌های جدی اقتصادی مواجه است. تعادل در تجارت جهانی و افزایش صادرات برای بهبود وضعیت اقتصادی پاکستان نیاز اساسی است.

9. تاجیکستان با دوران تجارت منفی و بیلانس تجارت منفی (-6.33 میلیارد دالر)، صادرات به میزان 1.75 میلیارد دالر و واردات به میزان 5.18 میلیارد دالر دارد.

10. صادرات ترکمنستان به میزان 8.16 میلیارد دالر و واردات به میزان 3.43 میلیارد دالر با بیلانس تجارت مثبت و 4.73 میلیارد دالر نشان می‌دهد.

11. ازبکستان با دوران تجارت مثبت و بیلانس تجارت مثبت به ترتیب 21.93 میلیارد دالر و 6.33 میلیارد دالر، در حال توازن در تجارت است.

کشورهایی مانند قزاقستان و ترکمنستان بر علاوه چین و آذربایجان با بیلانس مثبت تجارت و صادرات بالا نشان‌دهنده تحولات مثبت در اقتصاد منطقه میباشند، در حالی که برخی دیگر نیاز به بهبود در تعادل تجاری دارند. برخی کشورهای دیگر مانند افغانستان، گرجستان، پاکستان و تاجیکستان دارای بیلانس منفی میباشند. این تفاوت‌ها نشان‌دهنده نقاط قوت و ضعف در تولید، نقل و انتقال کالاها و خدمات در این منطقه است.

مجموع صادرات و واردات کریک به ترتیب 3951.66 و 2949.79 میلیارد دالر است، با بیلانس تجارت مثبت و بالای 1001.87 میلیارد دالر. این رقم نشان‌دهنده قدرت این منطقه در تجارت جهانی است. این موضوع می‌تواند به توسعه و رشد اقتصادی منطقه کمک کند. مجموع صادرات و واردات جهان به ترتیب 22300 و 23100 میلیارد دالر است، با بیلانس تجارت منفی 800 میلیارد دالر. کریک به تناسب جهان در صادرات، واردات و دوران تجارت به ترتیب 17.72٪، 10.60٪ و 15.20٪ سهم است.

در کل، تحلیل این اطلاعات نشان می‌دهد که اقتصاد منطقه با تنوع در عملکرد کشورها و تبدیل به یک بازار گسترده در تجارت جهانی، نیازمند مدیریت هوشمندانه و همکاری بین‌المللی برای توسعه پایدار و تعادل اقتصادی است.

سازمان هماهنگی کریک (CAREC) به عنوان یک سازمان منطقه‌ای با هدف توسعه همکاری‌های اقتصادی در منطقه آسیا میانه، در مقایسه با جهان دارای مزایا و نقاط قوت و ضعفی است. در ادامه، به بررسی سهم کریک در مجموع جهان و موقعیت این سازمان به همراه نقاط قوت و ضعف آن پرداخته خواهد شد:

با توجه به اطلاعات ارائه شده، مجموع کریک با داشتن 2٪ مساحت و 24.3٪ نفوس جهان، به اندازه 15.20٪ از مجموع دوران تجارت جهانی به عنوان یک نهاد منطقه‌ای از آن خود ساخته است.

کریک به عنوان یک سازمان منطقه‌ای، فرصت برای توسعه همکاری‌های اقتصادی بین کشورهای منطقه فراهم می‌کند که می‌تواند به تعادل و توسعه اقتصادی در این منطقه کمک کند. بیلانس تجارت مثبت مجموع کریک نشان از قدرت و توانمندی این منطقه در تجارت

جهانی است و می‌تواند به عنوان یک فاکتور مثبت برای جلب سرمایه و سرمایه‌گذاری خارجی عمل کند. وجود منابع طبیعی غنی در برخی از کشورهای منطقه، نقطه قوتی برای تعادل تجارت و رشد اقتصادی می‌باشد.

برخی از کشورهای منطقه با بیلانس تجارت منفی نشان از نقص در تعادل تجاری دارند، که ممکن است توسعه اقتصادی را محدود کند. ادامه دارد